

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 19/2015. (VI. 15.) AB HATÁROZATA

a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 7.K.27.809/2013/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről, valamint mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség megállapításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Varga Zs. András* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 7.K.27.809/2013/3. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja: mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség áll fenn annak következtében, hogy a tengelyterhelés ellenőrzése során az ellenőrzéssel érintett személy (ügyfél) számára a jogalkotó nem biztosította a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés] érvényesülését. Az Alkotmánybíróság felhívja a közlekedésért felelős minisztert, hogy jogalkotói feladatának 2015. szeptember hó 30. napjáig tegyen eleget.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

Indokolás

I.

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítvány arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: Bíróság) 7.K.27.809/2013/3. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt.

- [3] Kérelme indokolásában hivatkozott az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére (tisztességes eljáráshoz való jog a hatósági eljárásban), valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésére (tisztességes eljáráshoz való jog a bírósági eljárásban).
- [4] 2.1. Ügye előzményeként előadta, hogy a gazdasági társaság egyik tehergépkocsija nemzetközi közúti árufuvarozói tevékenység keretében 2013. július 16-án kiléptésre jelentkezett a röszkei határkirendeltség teherforgalmában. A kiléptetést megelőzően elvégzett tengelysúly-mérlegelés többletet mutatott, ezért a Magyar Közút Nonprofit Zrt. 286 893 Ft. túlsúlydíj, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Csongrád Megyei Vám- és Pénzügyőri Igazgatósága pedig 500 000 Ft. közigazgatási bírság megfizetésére kötelezte. A mérés eredményét a gépkocsivezető nem fogadta el, és újramérlegelést kért. Azonban erre csak az elsőfokú közigazgatási határozat kihirdetését követően, 6 és fél óra múltán kerülhetett sor oly módon, hogy a panaszos tehergépkocsiját a mérlegelésre váró sor végére állították. Az ellenőrző mérlegelés-kor kiállított mérési bizonylat tanúsága szerint a mérlegelés valamennyi tengely terhelését a megengedett határértéken belül állapította meg. A két mérlegelés között a gépjármű az átkelő területét csak a kamionsor végére történő beállítás céljából és érdekében hagyta el, aminek kizárólagos oka az volt, hogy a hatóságok nem tették lehetővé a soron kívüli ellenőrző mérlegelés elvégzését. A gépjármű raktere az áru azonosságának biztosítása szempontjából a vámzárral egyenértékű ún. engedélyezett feladói zárral volt ellátva, amely a fuvarozás alatt mindvégig sértetlen maradt.
- [5] 2.2. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága (a továbbiakban: Főigazgatóság) az elsőfokú határozattal szemben benyújtott fellebbezést elutasította és az elsőfokú határozatot változtatás nélkül helybenhagyta.
- [6] A másodfokú határozat indokolása szerint az elsőfokon eljáró hatóság maradéktalanul eleget tett tényállás-tisztázási és bizonyítási kötelezettségének; eljárása jogszerű, a feltárt tényállás alapos és teljesszerű, továbbá helyesen vonta le a jogi következtetéseket és alkalmazta a szankciókat.
- [7] A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 20. § (1) bekezdés *h*) pontja értelmében a megengedett legnagyobb össztömeget, tengelyterhelést és méretet meghaladó járművek esetében bírság szabható ki. A bírság pontos összegét a közúti árufuvarozáshoz, személyszállításához és a közúti közlekedéshez kapcsolódó egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírsággal összefüggő hatósági feladatokról szóló 156/2009. (VII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Br.) határozza meg. A Br. 8. számú melléklete 1. e) sorszám alatt kógens rendel-

kezést tartalmaz: az 500 000 Ft. összegű bírságot ki kell szabni, ha a jármű-szerelvény tengelytömege a megállapított mértékben (azaz 30%-kal) haladja meg az engedélyezett értéket.

- [8] A közigazgatási szervnek csak az ügy szempontjából lényeges tényállási elemeket kell megállapítania és bizonyítania. A másodfokú határozat indokolása szerint ez az alapul fekvő ügyben a vonatkozó mérési jegyzőkönyvben feltüntetett adat, amely alátámasztja, hogy a tengelyterhelés az 5D tengelynél 38,3%-kal meghaladta az engedélyezett értéket (10 tonna helyett 13 830 kg volt).
- [9] A másodfokú hatóság megállapította, hogy a gépkocsivezető valóban nem értett egyet a mérlegelés eredményével és újramérlegelést kért, ami a fentebb már ismertetett körülmények között és eredménnyel (nem állapítottak meg túlsúlyt) meg is történt. A kiszabott bírságokra azonban ennek nem volt (nem lehetett) hatása a vonatkozó jogi szabályozásból következően. A meghatározott össztömeget, tengelyterhelést és méretet meghaladó járművek közlekedéséről szóló 13/2010. (X. 5.) NFM rendelet (a továbbiakban: NFM rendelet) 9. § (3) bekezdése értelmében „[a]z ellenőrzés helyszínén – ha a jármű vezetője a tengelytúlterhelést a rakomány átrendezésével, illetve lerakásával megszünteti – az ellenőrző hatóság, illetve a mérést végző egyéb szervezet egy alkalommal engedélyezi az újramérlegelést, amennyiben átrakodás történt. Az újramérlegelés adatai a már megtett útra vonatkozóan nem érvényesek, azoknak csak a továbbközlekedés szempontjából van jelentőségük.”
- [10] A másodfokú hatóság értékelése szerint, mivel a mérés során rendellenesség nem merült fel, és erre vonatkozó bizonyítékot a panaszos nem mutatott be, a mérési jegyzőkönyvben foglalt adatok valóságtartalmához kétség nem férhet. Azt viszont kétségesnek ítélte, hogy a két mérlegelés között nem történt kirakodás, de erre nézve konkrét bizonyítékokat nem nevesített, pusztán a rakomány-megbontás lehetőségére utalt.
- [11] 2.3. A panaszosnak a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti keresetét a Bíróság elutasította. Indokolásában leszögezte, hogy az ügyben a bizonyítási teher a hatóságot terheli, az ügyfél joga, hogy vitassa a tényállás-megállapítási kötelezettség teljesítését. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 336/A. § (2) bekezdése kimondja, hogy a per alapjául szolgáló hatósági határozat tényállásának valóságát az alperesi közigazgatási szerv köteles bizonyítani. Mindez azt jelenti, hogy a bizonyítás elmulasztásának vagy sikertelenségének következményei az alperest terhelik. A bizonyítási teher megfordításához azonban nem elegendő csak állítani a tényállás megállapítási kötelezettség megsértését, a felperes ügyfélnek eme hivatkozását alá is kell támasztania.

- [12] A Bíróság a fentiekben kifejtetteknek megfelelően az eljárásban azt vizsgálta, hogy az alperes (tehát a vámhatóság) a tényállás-tisztázási kötelezettségének eleget tett-e.
- [13] A Bíróság ezzel kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a felperes (tehát a panaszos) a mérőeszköz hitelességét, a mérés technológiai leírás szerinti elvégzését nem vitatta. A Bíróság szerint, amennyiben a mérést hiteles eszközzel, a technológiai leírásoknak megfelelően végezték, a mérés téves eredményre nem vezethet, ezért a felperes szakértő kirendelése iránti bizonyítási indítványát elutasította. Elutasította továbbá a felperes tanúbizonyítási indítványát is, mert a tanúktól a mérés körülményeivel kapcsolatban releváns információ, tény nem várható.
- [14] A Bíróság megjegyezte, hogy az NFM rendelet nem tartalmaz az ellenőrző mérlegelésre vonatkozó jogszabályi rendelkezést. Ez viszont szerinte azért irreleváns, mert a konkrét esetben eljárási szabálysértés, a mérést befolyásoló körülmény nem merült fel. Figyelmen kívül hagyta a felperes hivatkozását – a két mérés közötti – rakományigazítás hiányára, a szállítmányt igazoló dokumentumra és a szerb vámokmányra. Mindez a kereset elutasításához vezetett. [A Bíróság döntése alapjául a Pp. 339. § (1) bekezdését jelölte meg, ami a közigazgatási határozat hatályon kívül helyezéséről, és új eljárásra kötelezésről szól, továbbá hivatkozott a Kúria Kfv.III.37.356/2010/4. számú végzésére.]
- [15] 3. Az indítványozó szerint az alaptörvény-ellenességet a következő tényezők és összefüggések támasztják alá.
- [16] Az általa előterjesztett bizonyítási indítványoknak a Bíróság nem adott helyet, ezáltal kizárólagosan az alperesi (hatósági) álláspont érvényesülhetett. Meggyőződése, hogy a Bíróságnak az eljárásban azt kellett volna tisztáznia, hogy a hatóság valóban teljes körűen eleget tett-e tényállás-felderítési kötelezettségének, vagyis annak, hogy teljes bizonyossággal kizárható-e a mérési hiba. A Bíróság előtti eljárásban nem tették lehetővé számára annak bizonyítását, hogy a járműszerelvény rakterét nem bontották meg, a rakományt nem igazították meg. A Bíróság mindezt nem tekintette az ügy szempontjából relevánsnak, holott éppen ezek a körülmények támasztották volna alá a második mérés kori rakomány-állapot változatlanosságát, és ezzel az első mérés hibájára utalhattak volna. A bírósági megközelítésből egyértelműen az következik, hogy csak az első mérés eredményét lehet elfogadni, bármennyire irracionális mértékű súlyadatokkal is szolgált volna.
- [17] Az indítványozó hivatkozik arra, hogy a mért adatok minden realitást nélkülöztek, a gépkocsivezető azonnal ellenőrző mérést kért (visszatolatást a mérlegre), de az eljáró hatóság ezt nem engedélyezte, az újramérés elutasítását semmivel nem indokolta. Az azonnali ellenőrző-mérés ugyanis megmutathatta volna,

hogy ténylegesen jók voltak-e az első mérés eredményei. A hatóság csak arra adott lehetőséget, hogy a járművel a sor végére álljanak, és amikor ismételt sorra került, a mérést – mintha az NFM rendelet 9. § (3) bekezdésében foglaltaknak tett volna eleget – elvégezték.

- [18] Az indítványozó összegezve úgy véli, hogy a bírósági eljárásban tett indítványai a jogvita elbírálása szempontjából lényeges tények eldöntésére vonatkoztak. A Bíróság viszont nem tette lehetővé számára, hogy bizonyíthassa állításait akár szakértő kirendelése, akár tanúbizonyítás lefolytatása útján. Mindezzel a bíróság fontos eljárási alapelvek érvényesülését akadályozta meg (nem volt biztosított az azonos esélyekkel való részvétel az eljárásban, ilyen értelemben sérült a jogegyenlőség). E követelmények megsértése az indítványozó szerint ellentétes az Alaptörvényben rögzített tisztességes eljáráshoz való joggal.

II.

- [19] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [20] 2. Az eljárás során figyelembe vett jogszabályi rendelkezések a következők.

- [21] 2.1. A Kkt. rendelkezései:

„20. § (1) Az e törvényben, valamint külön jogszabályban és közösségi jogi aktusban [...]

h) a közúti járművek közötti közlekedésben való részvételéhez előírt műszaki, biztonsági és környezetvédelmi tulajdonságokra, a megengedett legnagyobb össztömeget, tengelyterhelést és méretet meghaladó járművek közötti közlekedésére, a rakomány rögzítésére, továbbá az ömlesztett áruk szállítására, [...] vonatkozó rendelkezések megsértő bírság fizetésére kötelezhetők. [...]

(11) Magyarország területén magyar vagy külföldi rendszámú közúti jármű közlekedésére, valamint a közúti járművel végzett áru-, illetve személyszállítási tevékenységre vonatkozó az (1) bekezdés szerinti rendelkezések megtartását

a) belföldi forgalomban közlekedő jármű esetén

aa) a közlekedési hatóság és a rendőrség,

ab) az (1) bekezdés c)–e) és l) pontja tekintetében a vámhatóság is, valamint az (1) bekezdés h) pontjában a megengedett legnagyobb össztömeget, tengelyterhelést és méretet meghaladó járművek közúti közlekedésének tekintetében a vámhatóság, és közlekedési hatósági jogkörben a Kormány rendeletében meghatározott közút kezelője is,

[...]

bc) az (1) bekezdés h) pontja szerinti a meghatározott össztömeget, tengelyterhelést és méretet meghaladó járművek közlekedésének tekintetében közlekedési hatósági jogkörben a Kormány rendeletében meghatározott közút kezelője is, [...]

jogosult együtt vagy önállóan ellenőrizni.”

„33/C. § (1) A díjköteles országos közutak díjfizetés ellenében történő használatának ellenőrzésére jogosult szervezetek a díjköteles utak használati díja megfizetésének helyszíni ellenőrzése, valamint a megengedett legnagyobb össztömeget, tengelyterhelést és méretet meghaladó járművek helyszíni ellenőrzése alkalmával hatósági ellenőrzés keretében eljárva jogosultak:

a) a gépjárművet megállítani, a gépjármű helyzetét és állapotát dokumentálni, a gépjármű okmányait átvenni,

b) a feladat ellátása céljából az úthasználó személyazonosító okmányait és a gépjármű azonosító okmányait megvizsgálni,

c) a rendőrség általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerve intézkedését kérni, és annak megérkezéséig – de legfeljebb két óra időtartamra – feltartóztatni azt, aki a gépjármű okmányait nem adja át, vagy személyazonosságát nem igazolja, vagy az intézkedést más módon akadályozza,

ca) a megengedett legnagyobb össztömeget, tengelyterhelést és méretet meghaladó járművek helyszíni ellenőrzése során megállapított, a 20. § (7a) bekezdésében meghatározott mértékű szabályszegés esetén az eljárásra hatáskörrel rendelkező hatóság kiérkezéséig – de legfeljebb két óra időtartamra – a járművet visszatartani,

cb) a megengedett legnagyobb össztömeget, tengelyterhelést és méretet meghaladó járművek helyszíni ellenőrzése során megállapított szabályszegés esetén – ha az eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező szerv intézkedésére nem

került sor – a közigazgatási bírság kiszabása érdekében a bizonyítékok megküldeésével együtt értesíteni az illetékes hatóságot,
d) a díjköteles útszakasz azonnali elhagyását elrendelni,
e) a jogosulatlan úthasználat tényének megállapítása esetén az erről készített jegyzőkönyvnek az út használatáért díjszedésre, valamint a díjfizetés ellenőrzésére jogosult szerv vagy szervezet részére történő átadásával az úthasználót a pótdíj megfizetésére kötelezni.”

„48. § (3) Felhatalmazást kap [...]

b) a miniszter, hogy

[...]

27. a meghatározott összömeget, tengelyterhelést és méretet, továbbá összömegek-korlátozást meghaladó járművek közúti közlekedéséről, a közútkezelői és a hatósági eljárás, a díjfizetés, valamint a szakkíséret és kíséret személyi és tárgyi feltételeiről szóló szabályokat,

[...]

rendeletben állapítsa meg.”

[22] 2.2. A közúti közlekedés szabályairól 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (KRESZ) rendelkezései:

„51. § (1) Amennyiben a meghatározott összömeget, tengelyterhelést és méretet meghaladó járművek közlekedéséről szóló miniszteri rendelet eltérően nem rendelkezik, közúti forgalomban csak az út kezelőjének hozzájárulásával (útvonalengedély), az abban meghatározott útvonalon és feltételek megtartásával szabad részt venni

a) olyan járművel, amelynek megengedett legnagyobb összömege vagy tengelyterhelése meghaladja a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről szóló miniszteri rendeletben meghatározott mértéket (túlsúlyos jármű vagy tengelytúlsúlyos jármű);”

[23] 2.3. A Br. rendelkezései:

„9. § A Kkt. 20. § (1) bekezdés *h)* pontjához kapcsolódóan – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a 8. mellékletben meghatározott összegű bírságot köteles fizetni az, aki

[...]

c) a meghatározott össztömeget, tengelyterhelést és méretet meghaladó járművek közlekedéséről szóló jogszabályban, ide nem értve a jelzőtáblával elrendelt össztömeg-korlátozásokat, [...] megsérti.”

„8. melléklet a 156/2009. (VII. 29.) Korm. rendelethez

1. A megengedett legnagyobb össztömeget, tengelyterhelést meghaladó, a közút kezelőjének hozzájárulása nélkül vagy a közút kezelőjének hozzájárulásában szereplő értéktől eltérően közlekedő jármű

e) [30% felett 500 000 forint a bírság összege]”

III.

[24] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.

[25] 1. Az Alkotmánybíróság tanácsa előzetesen vizsgálta a panasz befogadhatóságát, és az alábbiakat állapította meg.

[26] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A Bíróságnak az alkotmányjogi panaszt felterjesztő levele szerint az ítéletet a felperes jogi képviselője 2014. április 18-án vette át, az alkotmányjogi panaszt pedig 2014. június 17-én adta postára, vagyis határidőben érkezett.

[27] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt további formai követelményeknek is megfelel, mert megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (az Abtv. 27. §-át), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, a támadott bírói döntést; tartalmaz továbbá a bírói döntés alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést, valamint rögzíti a kifejezett kérelmet a bírósági döntés megsemmisítésére.

[28] A Bíróság tájékoztatása szerint az ügyben felülvizsgálati eljárás, illetve perújítási eljárás nincs folyamatban.

[29] Megállapította továbbá a tanács azt is, hogy az indítványozó az Abtv. 51. § (1) bekezdése szerint jogosultnak tekinthető.

[30] Az indítványozó az egyedi ügyben közvetlenül érintettnek tekintendő, aki

- az Abtv. 27. § a) pontja szerinti, az Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét állítja;
- az Abtv. 27. § b) pontja szerinti jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.

- [31] A támadott bírói döntés az eljárást véglegesen, érdemben és a perjogi szabályok szerint lezárta. Ebben a tekintetben tehát a panasz szintén megfelel az Abtv. 27. §-ában foglalt feltételeknek.
- [32] A tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos, annak lényegi tartalmát érintő követelmények teljesülésének vizsgálata, és a jogszabályi környezet alkotmányjogilag aggályos tartalma alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek minősül. Így az Abtv. 29. §-a szerinti feltétel is teljesült, ezért az eljáró tanács az alkotmányjogi panaszt befogadta.
- [33] 2. Érdemi eljárásában az Alkotmánybíróság áttekintette a tisztességes eljáráshoz való jogra vonatkozó gyakorlatát.
- [34] Az Alkotmánybíróság ennek során figyelemmel volt az Alaptörvény negyedik módosításában (2013. március 25.), valamint a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatában a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően rögzített szempontokra. Tekintettel arra, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor – az Alkotmánnyal fennálló tartalmi és kontextuális egyezés okán – a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban az Alkotmánybíróság irányadónak tekintette a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]}, a jelen ügy kapcsán is arra a megállapításra jutott, hogy a korábbi határozataiban szereplő érvek és megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya.
- [35] Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban foglalta össze. Az itt megfogalmazott megállapításokat az Alkotmánybíróság utóbb több döntésében [5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75.; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.; 34/2014. (XI. 14.) AB határozat; 8/2015. (IV. 17.) AB határozat] is megerősítette és gyakorlattá formálta. A kimunkált alkotmányos mérce értelmében a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ebből következően egyes részletszabályok hiánya miatt éppúgy, mint valamennyi részlet-szabály megalkotásának dacára lehet egy eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az alkotmányszövegben kifejezetten nem nevesített bírósághoz való jog valamennyi feltételét is. Az Alkotmánybíróság

értelmezésében tehát a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. Önmagában a bírói út igénybevételenek formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is. A tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem pedig attól függ, hogy az eljárási szabályok értelmében a bíróság mit vizsgálhat felül.

- [36] 3. A jelen ügyben előterjesztett alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárásban a Bíróság a Pp. 339. § (1) bekezdése alapján azzal utasította el a felperes (indítványozó) keresetét, hogy az alperes (a hatóság) tényállás-tisztázási kötelezettségének maradéktalanul eleget tett. A Bíróság e tekintetben a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 50. § (1) bekezdésére hivatkozott, amely előírja, hogy „[a] hatóság köteles a döntéshozatalhoz szükséges tényállást tisztázni. Ha ehhez nem elegendőek a rendelkezésre álló adatok, bizonyítási eljárást folytat le.”
- [37] Az Alkotmánybíróság a számára rendelkezésre álló iratokból arra a következtetésre jutott, hogy az alapügyben a peres felek egyike (vagyis a panaszos) eszköztelenné vált a bizonyítási eljárás során. Perbeli jogosítványai olyan mértékben csorbultak, ami felveti az alkotmányos alapjogvédelem indokoltságát. Ebből következően a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülésének megítélése tartalmi vizsgálatot igényel, amelynek során választ lehet adni arra, hogy a panaszosnak volt-e lehetősége jogi álláspontja és az azokat alátámasztó bizonyítékok előadására, és érvényesítésére vagy ellenkezőleg: el volt zárva a hatékony bizonyítási eszközök igénybevételenek lehetőségétől.
- [38] Az Alkotmánybíróság az ügy megítélése során figyelemmel volt mindazon körülményekre, amelyek alátámasztják a túlsúlyos járművek közlekedésére vonatkozó speciális szabályok jogosultságát, az ilyen szabályokat megszegő személyek fokozott felelősségre vonását, amely adott esetben akár súlyos szankció alkalmazására is vezethet. Ezek a szabályok ugyanis védik a környezetet, fokozzák a közlekedés biztonságát, óvják az utak minőségét. Nyilvánvalóan hatékonyan kell érvényt szerezni a szabályok betartásának függetlenül attól, hogy a szabályszegésnek emberi felelőtlenség vagy gazdasági nyereszkeredés az oka. A hatékony védelem egyik eszköze a kötelezően elrendelt mérlegelés,

a tengelyterhelés ellenőrzése. A szabályok megszegőit túlsúlydíj, közigazgatási bírság, avagy a további közlekedésből való kizárás fenyegeti.

- [39] Az indokoltan súlyos szankciók viszont az eljáró szervek felelősségét is fokozzák; döntéseiket kellő körültekintéssel és teljes alapossággal kell meghozniuk. Ez a követelmény egyaránt vonatkozik a mérlegelést végző nonprofit zrt-re, a helyszínen ténykedő vámszervekre, a másodfokú vámhatóságra és a törvényességi felülvizsgálatot végző bíróságra is. Az indítványozó által becsatolt „Közúti Ellenőrzés Mérési Jegyzőkönyve” irat bizonyítja, hogy a gépkocsivezető nem értett egyet a mérlegelés eredményével és újramérlegelést kért.
- [40] A Bíróság által nyilvánosan tartott tárgyalásról készült jegyzőkönyv szerint az indítványozó kifejezetten kérte szakértő kirendelését annak tisztázására, hogy a két mérés közötti eltérő eredmény miből adódik. Az indítványozó kifejtette, hogy nem vitatja a mérőműszer hitelességét, de azt is hozzátette, hogy a hitelesség nem jelenti a mérőműszer pontosságát. Állította, hogy a kamionsofőrnek lehetősége lett volna arra, hogy az ellenőrzést követően azonnal visszatolasson a mérleg elejére.
- [41] Ezzel szemben az alperesi jogi képviselő azt állította, hogy a mérés eredményei nem rekonstruálhatóak (nincs azonnali újramérlegelési lehetőség), mert a soron következő kamion már elfoglalja a mérleget. Elismerte, hogy a mérés eredményét az is befolyásolhatja, ha a kamion nagy sebességgel halad át a mérlegen. Álláspontja szerint a hatóságnak (ez valójában egy nonprofit kft.) nincs jogszabályi kötelezettsége az azonnali (tehát elhajtás nélküli, a sorból való kiállítást nélkülöző) technikai értelemben vett mérlegelésre (a kamion rakományának ismételt megállapítására).
- [42] Az Alkotmánybíróság a fentiekkel kapcsolatban hangsúlyozza: nem kívánja elvégezni a bizonyítékok újbóli (jogi értelemben vett) mérlegelését; ez a hatóságok és a rendes bíróságok feladata. Alaptörvényből fakadó funkcióját viszont úgy tudja a konkrét ügy kapcsán betölteni, ha rámutat: olyan, az ügy eldöntése szempontjából releváns tényezőket hagyott figyelmen kívül a Bíróság, amely tény önmagában a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét okozta. Az alaptörvény-ellenesség jogkövetkezményeként a Bíróság 7.K.27.809/2013/3. számú ítéletét az Alkotmánybíróság megsemmisítette. A döntés nem érinti a Főigazgatóság határozatát, arra a Pp. 361. § c) pontja az irányadó: „[a] Kúria az alkotmányjogi panasz orvoslása érdekében az alábbiak szerint határoz:
- c) ha az Alkotmánybíróság a bíróság határozatát megsemmisítette, az Alkotmánybíróság határozatából következően – a d) pontban foglalt kivétellel – az első vagy a másodfokon eljáró bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, vagy a felülvizsgálati kérelem tárgyában új határozat hozatalát rendeli el;”

- [43] 4. Az Abtv. 46. § (1) bekezdése értelmében, ha az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapítja meg, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére. A jogalkotói feladat elmulasztásának minősül többek között az, ha a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos.
- [44] A jelen ügyben az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a tengelyterhelés ellenőrzéséről szóló NFM rendelet semmiféle olyan rendelkezést nem tartalmaz, amely az ellenőrzés eredményét a jármű vezetőjének vitatni engedné. Ennek következtében az ellenőrzést követően csak akkor van lehetőség az azonnali újramérlegelésre, ha azt a mérést végző szerv alkalmazottja kezdeményezi. A jármű vezetőjére csak az NFM rendelet 9. § (3) bekezdését tekintik irányadónak, amely egyébként akkor teszi lehetővé az ellenőrzött személy kérésére az újramérlegelést, ha az átrakodást követően a tengelytúlterhelést megszüntette.
- [45] A szabályozás ismertetett hiányossága azt eredményezi, hogy jogvita esetén a hatóság ezt a szabályt tekinti alkalmazandónak arra az esetre is, amikor átrakodás nem történt, és a járművezető azonnali újramérlegelést kért. Ebből adódóan a jogvitában eljáró szervek olyan jogszabályi rendelkezéssel támasztják alá döntésüket, ami nyilvánvalóan nem vonatkoztatható a konkrét történeti tényállásra. A vizsgált ügyben is a panaszos állítása a mérlegelés hibájára vonatkozott és nem arra, hogy a rakományt szeretné átrendezni, illetve annak egy részét lerakni (hogy a túlsúly megszűnjön). Valójában arról van szó, hogy az első mérlegelés eredménye megváltoztathatatlan, de legalábbis az érintett járművezető (aki közben megbírságoltta vált) érdemben nem kifogásolhatja: az eredmény számára objektívizálódott. A panaszos által szorgalmazott (tényleges és azonnali) újramérlegelésre – a Főigazgatóság határozata indokolásából kitűnően – csak a mérlegelést végző zrt. munkatársa kezdeményezésére kerülhet sor, ha üzemzavart vagy a mérés eredményére kiható rendellenességet tapasztal. Ez a jogosultság ráadásul olyan szervet illet meg, amely a mérés elvégzésén túlmenően egyúttal túlsúlydíjat állapíthat meg.
- [46] Az ügy eldöntésének alapjául szolgáló jogszabályi háttér Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata tehát arra mutatott rá, hogy az ellenőrző mérlegelés során az ügyféli jogok súlyosan csorbulnak annak következtében, hogy hiányzik a tisztességes eljárást biztosító szabályozás. Tisztességes módon, az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelménynek megfelelően csak akkor folyhat le ez az eljárás, ha a jogalkotó pótolja a hiányzó szabályozást, amely lehetővé teszi az ellenőrzés alá vont és súlyos szankciókkal fenyegetett személyek számára az azonnali újramérlegelés kezdeményezését.

Az újramérlegelés során biztosítani kell, hogy az ügyfél vagy annak megbízottja meggyőződjék a mérés eredménye valódiságáról és helyességéről.

[47] 5. Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2015. június 8.

Dr. Lévy Miklós s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkóvics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András alkotmánybíró különvéleménye

[48] Nem értek egyet a rendelkező rész 2. pontjával, mivel a jogalkalmazói hibát csak abban az esetben indokolt jogalkotás útján orvosolni, ha más eszköz nem áll rendelkezésre.

[49] Ebben az esetben az eljárási szabályok megfelelő alkalmazása alkalmas a hasonló hibák megelőzésére is.

Budapest, 2015. június 8.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1204/2014.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2015. évi 81. számában.

